

Крат Василь Іванович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права № 1,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Україна, м. Харків
e-mail: 7719925@gmail.com
ORCID 0000-0001-6595-1657

УДК 347.66

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ НЕДІЙСНОСТІ В СПАДКОВОМУ ПРАВІ

У статті досліджуються правові наслідки недійсності у спадковому праві: заповіту, скасування заповіту, інших односторонніх правочинів (розпорядження банку, прийняття спадщини, відмови від прийняття спадщини), свідоцтва про право на спадщину.

Ключові слова: недійсність; нікчемний правочин; оспорюваний правочин; правові наслідки недійсності.

Крат В. И., кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры гражданского права № 1, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков, e-mail: 7719925@gmail.com ; ORCID 0000-0001-6595-1657

Правовые последствия недействительности в наследственном праве

В статье исследуются правовые последствия недействительности в наследственном праве: завещания, отмены завещания, иных односторонних сделок (распоряжение банка, принятия наследства, отказы от принятия наследства), свидетельства о праве на наследство.

Ключевые слова: недействительность; ничтожная сделка; оспоримая сделка; правовые последствия недействительности.

Постановка проблеми і актуальність теми. Недійсність – дуже поширене правове явище, яке має суттєву специфіку в спадковому праві. Проте, незважаючи на це, належний аналіз сучасної проблематики правових наслідків недійсності в спадковому праві фактично відсутній. Утім, поза сумнівом, існує як теоретична, так і утилітарна потреба, щонайменше, виявити різновиди недійсності з урахуванням специфіки та з'ясувати її вплив на спадкові права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зауважити, що правові наслідки недійсності в спадковому праві аналізувалися в окремих робо-

тах, зокрема Ronald J. Scalise Jr. [1], О. Печений [2], В. Крат [3], I. Kenneth G. C. Reid [4], Marius J. de Waal [4], Reinhard Zimmermann [4]. Проте наразі відсутнє комплексне дослідження правових наслідків недійсності в спадковому праві.

Метою статті є визначення правових наслідків недійсності в спадковому праві крізь призму її різновидів та впливу на спадкові права.

Виклад основного матеріалу. Сутнісний аналіз положень Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) підтверджує те, що «піддаються» недійсності в спадковому праві й відповідно можуть впливати на спадкові права найчастіше юридичні факти (односторонні правочини), і як виняток – документи. Зокрема, існує *недійсність* заповіту або його частини, розпорядження банку (фінансовій установі), скасування заповіту; прийняття спадщини, відмови від прийняття спадщини, відкликання відмови від прийняття спадщини, свідцтва про право на спадщину.

Перш ніж розглянути окремі випадки впливу недійсності на спадкові права необхідно відзначити, що, як правило, необхідність у застосуванні її правових наслідків виникає лише у разі, коли той або інший юридичний факт (правочин, договір, шлюб, усиновлення, заповіт, рішення загальних зборів) почав «виконуватися» або виступив елементом юридичного складу¹. Тому існує потреба застосовувати наслідки недійсності².

Правові наслідки недійсності заповіту і його скасування. За своєю суттю недійсність заповіту відповідає за правовими наслідками відсутності заповіту. Тобто недійсний заповіт не породжує тих правових наслідків, на які він був спрямований. У ст. 1257 ЦК України, присвяченій недійсності заповіту, диференціація правових наслідків встановлюється залежно від того, наскільки недійсність «уражає» заповіт (повністю або ж стосується тільки окремих розпоряджень).

Недійсність заповіту *повністю* передусім обумовлює у спадкоємця, позбавленого цим заповітом права на спадкування, виникнення права на спадкування за законом³ на загальних підставах (ч. 4 ст. 1257 ЦК України). Але цим

¹ Цей висновок зумовлений положеннями окремих норм чинного законодавства, що регулюють правові наслідки недійсності. Зокрема, недійсний правочин не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю (абз. 1 ч. 1 ст. 216 ЦК України); недійсний шлюб, а також шлюб, визнаний недійсним за рішенням суду, не є підставою для виникнення у осіб, між якими він був зареєстрований, прав та обов'язків подружжя, а також прав та обов'язків, які встановлені для подружжя іншими законами України (ч. 1 ст. 45 Сімейного кодексу України). По суті загальний правовий наслідок недійсності певного юридичного факту зводиться до того, що недійсність виступає «перешкодою» для виникнення, зміни або припинення цивільних прав, обов'язків і інтересів.

² Проте це не виключає й можливості застосовувати наслідки недійсності для того, щоб перешкодити включенню в цивільний обіг недійсного юридичного факту.

³ У іноземній літературі в цьому контексті підкреслюється, що при недійсності заповіту враховуються близькі сімейні відносини, які обумовлюють спадкування за законом [1, с. 55]. Або ж робиться акцент на тому, що при повній або частковій недійсності заповіту майно спадкується повністю або частково без заповіту [5].

зовсім не вичерпуються правові наслідки недійсності всього заповіту. Більше того, слід підкреслити, що очевидно, в ч. 4 ст. 1257 ЦК України закріплено неповне регулювання правових наслідків недійсності заповіту. Встановлення таких наслідків необхідно здійснювати з урахуванням як абз. 1 ч. 1 ст. 216 ЦК України, так і окремих норм Книги Шостої ЦК України.

По-перше, право на спадкування за законом може виникати не тільки у спадкоємця, вказаного в недійсному заповіті, але й в інших спадкоємців за законом (ч. 2 ст. 1223 ЦК України).

По-друге, правовим наслідком, залежно від підстави недійсності заповіту, може бути взагалі не спадкування. Відповідно до ч. 2 ст. 1307 ЦК України заповіт, який відчужувач склав щодо майна, вказаного у спадковому договорі, є нікчемним. Звісно, що в такій ситуації не відбувається виникнення права на спадкування, оскільки за допомогою нікчемності забезпечується пріоритет спадкового договору над заповітом¹.

По-третє, впливає на визначення правових наслідків і кількість потенційних спадкоємців (як за законом, так і за заповітом). Оскільки за наявності тільки одного потенційного спадкоємця, вказаного в недійсному заповіті й який не включений в одну з черг спадкоємців за законом (ст. 1261–1265 ЦК України), право на спадкування за законом також виникати не буде. У цій ситуації можливий перехід спадщини як відумерлої у власність територіальної громади (ст. 1277 ЦК України).

По-четверте, залежать правові наслідки недійсного заповіту і від кількості складених спадкодавцем заповітів. При множинності заповітів правові наслідки недійсного заповіту можуть суттєво відрізнятись.

Зокрема, якщо спадкодавець склав кілька заповітів, здійснив розпорядження різними об'єктами і призначив різних спадкоємців, то недійсність одного із заповітів жодним чином не впливає на інші заповіти. Таким чином, відносно об'єктів, указаних у недійсному заповіті, виникатиме право на спадкування за законом.

Протилежна ситуація може мати місце при множинності заповітів, коли в першому заповіті міститься розпорядження всім майном одним спадкоємцем, а в останньому – іншим.

Згідно з ч. 4 ст. 1254 ЦК², якщо новий заповіт, складений заповідачем, був визнаний недійсним, чинність попереднього заповіту не відновлюється, крім випадків, встановлених статтями 225 і 231 ЦК України. Винятками є ті випадки,

¹ Існування такого пріоритету досить парадоксальне, з урахуванням того, що спадковий договір у ЦК України, на відміну від інших правопорядків, не розцінюється як підстава для спадкування. У зарубіжних правопорядках договір про спадкування дуже часто кваліфікується як підстава для спадкування (наприклад, в § 2274–2302 Німецького Цивільного Уложення, ст. 9 Закону Естонської Республіки «Про спадкування») [6, с. 475–480; 7].

² У ч. 3 ст. 1493 проекту ЦК України пропонувалося встановити загальне правило, що у разі, якщо новий заповіт, який склав заповідач, був визнаний недійсним, то відновлюється чинність попереднього заповіту [8].

коли заповіт визнається недійсним на підставі наявності певних дефектів волі (при складанні заповіту дієздатною фізичною особою, яка в момент вчинення заповіту не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними, або ж вчинила заповіт під впливом насильства).

По суті правило, закріплене в ч. 4 ст. 1254 ЦК України, орієнтоване на обмеження випадків відновлення чинності попереднього заповіту, коли заповіт – оспорюваний. Про це свідчить використання словосполучення «*визнаний недійсним*». Звичайно ж, у цьому контексті необхідно з'ясувати, чи може нікчемність заповіту відновлювати попередній заповіт.

У науковій літературі зауважується, що перелік підстав відновлення попереднього заповіту є вичерпним [9, с. 1082]. У судовій практиці вказується, що «нікчемний заповіт, складений з порушенням вимог щодо його посвідчення, скасовує попередній заповіт, як це передбачено ст. 1254 ЦК України» [10].

Очевидно, що ч. 4 ст. 1254 ЦК України розрахована тільки на визначення правових наслідків для оспорюваних заповітів і зовсім не регулює впливу нікчемності заповіту на відновлення попереднього заповіту. Навряд чи нікчемний заповіт має скасовувати попередній заповіт. Це обумовлено тим, що нікчемний заповіт у принципі не може породжувати який би то не було правовий результат, оскільки для права він взагалі не існує як волевиявлення. Насправді неможливо допустити, щоб заповіт, складений на звичайному аркуші паперу, не посвідчений ніким і тому, будучи нікчемним, скасував би належним чином складений попередній заповіт. У зв'язку з цим більш доцільно констатувати, що при нікчемності заповіту відбувається відновлення чинності попереднього заповіту¹.

У ст. 1254 ЦК України не встановлено правові наслідки недійсності скасування заповіту. У науковій літературі обґрунтовано доводиться, що правила ч. 4 ст. 1254 ЦК України за аналогією закону поширюються і на випадки недійсності скасування заповіту у формі заяви про скасування [11, с. 269].

По-н'яте, не можна виключати і визнання заповіту дійсним у разі недотримання вимоги про нотаріальне посвідчення на підставі ч. 2 ст. 219 ЦК України. Утім, як у судовій практиці [12–14], так і в доктрині [15, с. 287; 16, с. 36; 17, с. 401-402; 18, с. 124] переважає підхід, коли не допускається можливість «зціляти» заповіти, вчинені без дотримання вимоги про нотаріальне посвідчення.

Зокрема, Верховний Суд України наголосив, що «не допускається визнання дійсним заповіту, який є нікчемним у зв'язку з порушенням вимог щодо його форми та порядку посвідчення. У цьому разі судам слід застосовувати *ст. 1257 ЦК, оскільки норми глави 85 ЦК не передбачають можливості визнання заповіту дійсним*» (п. 14 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» від 06.11.2009 р. № 9) [19].

¹ З позицій *de lege ferenda* звичайно слід більш чітко передбачити правові наслідки нікчемності заповіту.

Навряд чи така позиція може бути сприйнята беззастережно¹. Це зумовлено тим, що аргументи на підтримку неприпустимості «зцілення» нікчемного заповіту досить вразливі. Зокрема, якщо використати позицію Верховного Суду України для встановлення можливості застосування і в інших випадках ч. 2 ст. 219 ЦК України, то висновок в принципі буде таким же. Оскільки в жодній нормі, окрім ч. 2 ст. 219 ЦК України, не закріплено допустимості визнання одностороннього правочину дійсним. Вочевидь, що ця проблематика потребує законодавчого вирішення.

Недійсність заповіту *в частині* також має свою специфіку щодо правових наслідків. У ч. 3 ст. 1257 ЦК України передбачено, що недійсність окремого розпорядження, що міститься у заповіті, не має наслідком недійсності іншої його частини². Таким чином, правовим наслідком недійсності окремого розпорядження є відсутність впливу на заповіт у цілому. Й інші розпорядження, що містяться у заповіті, породжуватимуть виникнення права на спадкування за заповітом. У випадку, коли недійсне розпорядження залежне (чи інші розпорядження залежать від нього), очевидно, що це зумовлюватиме недійсність заповіту повністю.

Правові наслідки недійсності інших односторонніх правочинів. У межах Книги Шостої ЦК України не закріплено правові наслідки недійсності інших односторонніх правочинів (зокрема таких, як розпорядження банку (фінансовій установі), прийняття спадку, відмову від прийняття спадщини, відкликання відмови від прийняття спадщини). В окремих нормах лише передбачено підстави для визнання відповідного правочину недійсним (наприклад, ч. 5 ст. 1274 ЦК України)³.

Сутнісний аналіз вказаних односторонніх правочинів свідчить про те, що для визначення правових наслідків їх недійсності потрібно застосовувати загальні положення (абз. 1 ч. 1 ст. 216 ЦК України)⁴. Тоді відповідний односторонній правочин не породжуватиме правових наслідків, на які він спрямований.

Крім того, необхідно наголосити, що не до всіх односторонніх правочинів у спадковому праві можна застосувати таку конструкцію, як недійсність частини правочину. Наприклад, прийняття спадщини або ж відкликання відмови від прийняття спадщини не містять яких-небудь складових.

¹ Для порівняння, у зарубіжних правопорядках досить чітко простежується тенденція до зменшення випадків недійсності заповіту шляхом використання різних способів його «зцілення» (наприклад, конверсія, кваліфікація як іншого виду заповіту, конвалідація шляхом виконання) [4, с. 139, 469–470; 20].

² На відміну від загальних правил недійсності частини правочину (ст. 217 ЦК), в ч. 3 ст. 1257 ЦК України не встановлюється вплив недійсного розпорядження на весь заповіт. У зарубіжній літературі звертається увага на те, що недійсність одного незалежного заповідального розпорядження не впливає на заповіт у цілому, якщо інше не передбачив заповідач [4, с. 268].

³ Схожий підхід існує і в інших країнах. Наприклад, у ст. 123 Закону Естонської Республіки «Про спадкування» передбачено підстави для визнання недійсними прийняття спадщини і відмови від спадщини [7].

⁴ Такі правові наслідки щодо окремих односторонніх правочинів уже відмічалися в літературі [21].

Правові наслідки недійсності свідоцтва про право на спадщину. Свідоцтво про право на спадщину в доктрині кваліфікується як спосіб оформлення права на спадщину для всіх випадків безспірного характеру [22, с. 105]. Воно є документом, що підтверджує права на спадщину. Видача свідоцтва можлива лише при сукупності юридичних фактів: відкриття спадщини, виникнення права на спадкування і його здійснення (прийняття спадщини) [22, с. 97; 23, с. 75].

Недійсність свідоцтва про право на спадщину (ст. 1301 ЦК України) навряд чи може впливати на спадкові права, оскільки його наявність/відсутність не може відбиватися на їх виникненні. Якщо у відповідної особи немає права на спадкування, то це буде перешкодою для виникнення у неї прав на спадщину. Як наслідок, підставою для визнання свідоцтва про право на спадщину недійсним і є відсутність права на спадкування.

Такий спосіб захисту, як визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину, спрямований на усунення невизначеності¹ в цивільних правовідносинах, оскільки видача свідоцтва про право на спадщину для особи, яка не має спадкових прав, може цілком негативно позначитися на стабільності цивільного обороту.

Висновки. Отже, залежно від того, який юридичний факт є недійсним, різняться і правові наслідки недійсності, які можуть позначатися на спадкових правах. По суті, у межах Книги Шостої ЦК України тільки частково відбувається регулювання того, яким чином недійсність юридичного факту може впливати на спадкові права (наприклад, ч. 4 ст. 1254, ч. 3, 4 ст. 1257). Такий вплив може, наприклад, виражатись у виникненні або навпаки не виникненні права на спадкування за законом, відновленні чинності скасованого заповіту.

Список літератури:

1. Ronald J. Scalise Jr., Undue Influence and the Law of Wills: A Comparative Analysis // Duke Journal of Comparative & International Law. – 2008. – Vol. 19. – № 1. – P. 41 – 106.
2. Печений О. П. Проблемні питання судової практики у справах щодо визнання недійсними свідоцтв про право на спадщину / О. П. Печений // Вісник Верховного Суду України. – 2011. – № 11. – С. 23–32.
3. Крат В. І. Окремі аспекти недійсності заповіту [Електронний ресурс] / В. І. Крат // Теорія і практика правознавства. – 2014. – № 2 (6). – Режим доступу : <http://tlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/06/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%82-09.07.14.pdf>.
4. Kenneth G. C. Reid, Marius J. de Waal, Reinhard Zimmermann. Comparative Succession Law. – Oxford University Press, 2011. – Vol. I: Testamentary Formalities. – 502 p.
5. Hilary Hiram New Developments in UK Succession Law [Electronic resource] // Electronic Journal of Comparative Law. – 2006. – Vol. 10.3. – Режим доступу : <http://www.ejcl.org/103/art103-7.pdf>.
6. Германское право. Часть I. Гражданское уложение : [пер. с нем.]. – Серия: Современное зарубежное и международное частное право. – Москва : Междунар. центр финансово-экономического развития, 1996. – 552 с.

¹ Саме тому відомості про визнання свідоцтва про право на спадщину недійсним вносяться в Спадковий реєстр (пп. 2.2.4. п. 2.2. Положення про Спадковий реєстр) [24].

7. Закон Эстонской Республики «О наследовании» от 17.01.2008 г. [Электронный ресурс] // Веб-сайт Палаты нотариусов Эстонской Республики. – Режим доступа : <https://www.notar.ee/15760>.

8. Цивільний кодекс України: проект Закону України від 25.08.1996 р. [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законотворча діяльність. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=12096.

9. Цивільне право України. Особлива частина / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданіка. – 3-є вид, перер. і доп. – Київ : Юрінком Інтер, 2010. – 1176 с.

10. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17.06.2015 р. у справі № 6-15426св15 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/45437023>.

11. Печений О. П. Коментар статті 1241 Право заповідача на скасування та зміну заповіту / О. П. Печений // Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців) / за заг. ред. проф. І. В. Спасибо-Фатеевої. – Харків : Страйд, 2009. – Т. 12: Спадкове право.

12. Рішення Верховного Суду України від 28.02.2007 р. у справі № 6-24679св06 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/457015>.

13. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 23.04.2014 у справі № 6-2363св14 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/38456922>.

14. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 29.10.2014 р. у справі № 6-27515св14 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/41364060>.

15. Сібільов М. М. Коментар статті 1257 Недійсність заповіту / М. М. Сібільов // Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців) / за заг. ред. проф. І. В. Спасибо-Фатеевої. – Харків : Страйд, 2009. – Т. 12: Спадкове право.

16. Романюк Я. М. Умови та порядок визнання нікчемних правочинів дійсними / Я. М. Романюк // Вісник Верховного Суду України. – 2010. – № 2. – С. 35–40.

17. Первомайський О. О. Коментар статті 219 Правові наслідки недодержання вимоги закону про нотаріальне посвідчення одностороннього правочину / О. О. Первомайський // Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців) / за заг. ред. проф. І. В. Спасибо-Фатеевої. – Харків : Страйд, 2010. – Т. 4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки.

18. Романюк Я. М. Коментар постанови Пленуму ВСУ від 06.11.2009 р. № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними». Практика розгляду ВСУ. Видання друге, змінене і доповнене / Я. М. Романюк. – Київ : Істина, 2011. – 222 с.

19. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними [Електронний ресурс] : постанова Пленуму Верховного суду України від 06.11.2009 р. № 9 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09>.

20. Zeszyt naukowy «Vademecum spadkowe – kto dziedziczy całość, a kto połowę?» [Elektronowy zasyb] / Red.: Nitkowski, Mateusz; Szczepaniak, Mateusz; Wojdyło, Katarzyna. – Wrocław, 2015 // Naukowe Kolo Cywilistow. – Reżim dostępu : <https://nkcwroclaw.files.wordpress.com/2013/10/zeszyt-naukowy-nkc-vademecum-spadkowe-kto-dziedziczy-cac582oc59bc487-a-kto-poc582owc499.pdf>.

21. Крат В. І. Спадкування права на вклад у банку (фінансовій установі) / В. І. Крат // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2015. – № 5 (83). – С. 28–36.

22. Гордон М. В. Наследование по закону и по завещанию / М. В. Гордон. – Москва : Юрид. лит., 1967. – 118 с.

23. Нотариат в СССР : учеб. пособие для юрид. ин-тов / отв. ред. А. Ф. Клейман. – Москва : МГУ, 1960. – 233 с.

24. Про затвердження Положення про Спадковий реєстр [Електронний ресурс] : наказ Міністерства юстиції України 07.07.2011 р. № 1810/5 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0831-11>.

References:

1. Ronald, J. Scalise, Jr. (2008). Undue Influence and the Law of Wills: A Comparative Analysis, *Duke Journal of Comparative & International Law*, 19, 41 – 106 [in English].

2. Pechenyj, O. P. Problemni pytannia sudovoi praktyky u spravakh schodo vyznannia nedijsnymy svitodstv pro pravo na spadshynu [Problem questions of judicial practice in matters in relation to confession certificate of the right to inheritance] *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy*, 2011, №11, p. 23 – 32. [in Ukrainian].

3. Krat, V. I. Okremi aspekty nedijsnosti zapovitu [Separate aspects nullity of testament] *Teoriia i praktyka pravoznavstva*, 2014, № 2(6). from: <http://tlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/06/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%82-09.07.14.pdf>. [in Ukrainian].

4. Kenneth, G C Reid, Marius J. de Waal, Reinhard Zimmermann. (2011) *Comparative Succession Law*, Oxford University Press [in English].

5. Hilary Hiram. (2006). New Developments in UK Succession Law, *Journal of Comparative Law*. 10.3. from: <http://www.ejcl.org/103/art103-7.pdf>. [in English].

6. Germanskoe pravo. Chast' I. Grazhdanskoe ulozhenie [German right. Part of I. Civil code of law]: Per. s nem. / Serija: Sovremennoe zarubezhnoe i mezhdunarodnoe chastnoe pravo. – Moskva.: Mezhdunarodnyj centr finansovo-jekonomicheskogo razvitija, 1996, 552 p. [in Russian].

7. Zakon Jestsnoj Respubliki «O nasledovanii» [Law of Estonian Republic On an inheritance] ot 17.01.2008 from: <https://www.notar.ee/15760>. [in Russian].

8. Tsyvil'nyj kodeks Ukrainy [Civil code of Ukraine]: proekt Zakonu Ukrainy vid 25 serpnia 1996 r. from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=12096.

9. Tsyvil'ne pravo Ukrainy [Civil law of Ukraine]. Osoblyva chastyna / za red.: O. V. Dzery, N. S. Kuznietsovoi, R. A. Majdanyka., 3-ie vyd, perer. i dop., Kyiv: Yurinkom Inter, 2010, 1176 p. [in Ukrainian].

10. Ukhvala Vyschoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvil'nykh i kryminal'nykh sprav vid 17.06.2015 u spravi № 6-15426sv15 from: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/45437023> [in Ukrainian].

11. Pechenyj, O.P. Komentar statti 1241 Pravo zapovidacha na skasuvannia ta zminu zapovitu [A right for a testator is on abolition and change of testament] . Tsyvil'nyj kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychnyj komentar / Za zah. red. prof. I. V. Spasybo-Fatieievoi. Kharkiv: Strajd, 2009, Tom 12: Spadkove pravo. [in Ukrainian].

12. Rishennia Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 28.02.2007 u spravi № 6-24679sv06 from: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/457015>. [in Ukrainian].

13. Ukhvala Vyschoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvil'nykh i kryminal'nykh sprav vid 23.04.2014 u spravi № 6-2363sv14 from: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/38456922>. [in Ukrainian].

14. Ukhvala Vyschoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvil'nykh i kryminal'nykh sprav vid 29.10.2014 u spravi № 6-27515sv14 from: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/41364060>. [in Ukrainian].

15. Sibil'ov, M. M. Komentar statti 1257 Nedijsnist' zapovitu [Invalidity of testament] . Tsyvil'nyj kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychnyj komentar / Za zah. red. prof. I. V. Spasybo-Fatieievoi. Kharkiv: Strajd, 2009, Tom 12: Spadkove pravo. [in Ukrainian].

16. Romaniuk, Ya. M. Umovy ta poriadok vyznannia nikchemnykh pravochyniv dijsnymy [Terms and order of confession of insignificant legal transactions actual] Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy, 2010, № 2, p. 35-40. [in Ukrainian].

17. Pervomajs'kyj, O. O. Komentar statti 219 Pravovi naslidky nedoderzhannia vymoHY zakonu pro notarial'ne posvidchennia odnostoronn'oho pravochynu [Law consequences of non-observance of requirement of law are on the notarial certification of unilateral legal contract] Tsyvil'nyj kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychnyj komentar. Za zah. red. prof. I. V. Spasybo-Fatieievoi, Kharkiv, Strajd, 2010, Tom 4 : Ob'iekty. Pravochyny. Predstavnytstvo. Stroky. [in Ukrainian].

18. Romaniuk, Ya. M. Komentar postanovy Plenumu [Comment of resolution of Plenum] VSU vid 6.11.2009 r. № 9 «Pro sudovu praktyku rozghliadu tsyvil'nykh sprav pro vyznannia pravochyniv nedijsnymy». Praktyka rozghliadu VSU. Vydannia druhe, zminene i dopovnene, Kyiv: Istyna, 2011, 222 p. [in Ukrainian].

19. Pro sudovu praktyku rozghliadu tsyvil'nykh sprav pro vyznannia pravochyniv nedijsnymy: Postanova Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy vid 06.11.2009 № 9 from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09>. [in Ukrainian].

20. Zeszyt naukowy Vademecum spadkowe – kto dziedziczy całość, a kto połowę? Red.: Nitkowski, Mateusz; Szczepaniak, Mateusz; Wojdyło, Katarzyna, Wrocław, 2015, Naukowe Kolo Cywilistow. from: <https://nkcwroclaw.files.wordpress.com/2013/10/zeszyt-naukowy-nkc-vademecum-spadkowe-kto-dziedziczy-cac582oc59bc487-a-kto-poc582owc499.pdf> [in Polish].

21. Krat, V. I. Spadkuвання права на вклад у банку (finansovij ustanovi) [An inheritance of right is on a contribution to the bank (to financial institution)] Mala entsyklopediia notariusa, 2015, № 5 (83), p. 28 – 36. [in Ukrainian].

22. Hordon, M. V. Nasledovanye po zakonu y po zaveschanyiu [Inheritance by law and on a testament]. Moskva: Yuryd. lyt., 1967, 118 p. [in Russian].

23. Notaryat v SSSR [The notarialness in the USSR]: ucheb. posobye dlia iuryd. yn-tov / otv. red. A.F. Klejman, Moskva : MHU, 1960, 233 s. [in Russian].

24. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Spadkovyj reistr: Nakaz Ministerstva iustytzii Ukrainy 07.07.2011 № 1810/5 from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0831-11> [in Ukrainian].

Krat V. I., Candidate of Juridical Sciences, associate professor, associate professor of civil law department № 1, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: 7719925@gmail.com ; ORCID 0000-0001-6595-1657

Law consequences of invalidity in a succession law

Invalidity is widespread the legal phenomenon, thus has a substantial specific in a succession law.

To research law consequences of invalidity in a succession law, in particular, such researchers applied as Ronald J. Scalise Jr., Pechenyi O., Krat V., I. Kenneth G C Reid, Marius J. de Waal, Reinhard Zimmermann.

Appropriate analysis of contemporary issues legal consequences of invalidity in a succession law actually unavailable. But, of course, there is a theoretical and utilitarian need, at a minimum, to identify the kinds of invalidity, and to determine specific to its influence on inheritance rights.

The article is sanctified to research the law consequences of invalidity in a succession law. In the article is analyzed the law consequences of invalidity: testament, revocation of a will, another unilateral transaction (order of bank, acceptance of inheritance, refusal from taking of inheritance), certificate of the right to inheritance.

Depending on what legal fact is invalid, and legal consequences of invalidity are different that might affect the on inheritance rights. Such exposure can, for example, expressed in appearance or vice versa, is not of the right to inheritance by law, restoration force of canceled testament.

Key words: invalidity; nullity transaction; voidable transaction; law consequences of invalidity.

Надійшла до редколегії 21.12.2015 р.